

Een Westfrieze familie Veen

Een Westfrieze familie Veen

Een onvermoeibare arbeid
komt alles te boven

Jaap Veen

Schrijver: Jaap Veen

Coverontwerp: Claes Jansz. Visscher. Turfsteken, 1608. Rijksmuseum

ISBN: 9789403790497

© J. Veen

1. Genealogie en Parenteel

	Jacob Sijmonsz ~1535 Sijmon Jacobsz ~ 1560		
I.	Jacob Sijmonsz Veen - 1650-	X	Trijntje Dircks
	1. Sijtje (1682-)		
	2. Dirck (1686-)		
	3. Sijmon Jacobsz (1688-)		
	4. Kornelis Jacobsz (1689-)		
	5. Sijtje (1696)		
	6. Sijtje (1698)		
II.	Sijmon Jacobsz Veen - 1688	X	Trijntje Claes
	1. Jacob Sijmonsz (1725-1772)		
III.	Jacob Sijmonsz Veen - 1725-	X	Trijntje Brand
	1. Neeltje (1754-1798)		
	2. Lijntje (1757-1823)		
	3. Jannetje (1760-1838)		
	4. Symon (1763-)		
	5. Hendrik (1765-1836)		
	6. Trijntje (1768-?)		
IV.	Hendrik de Ontvanger - 1765-1836	X	Geertje Hutman
	1. Trijntje (1802-1869)		
	2. Jacob (1804-1854)		
V.	Jacob de Onderwijzer-1804-1854	X	Stijntje Roos
	1. Geertje (1836-1842)		
	2. Willem (1838-1840)		
	3. Hendrik (1839-1839)		
	4. Hendrik (1840-1841)		
	5. Jacob (1840-1866)		
		X	Sijtje M van Veen
	6. Levenloos (1842)		
	7. Hendrik (1844-1905)		
	8. Geertje (1845-1862)		
	9. Daniel (1846-1922)		
	10. Clasina (1848-1848)		
	11. Clasina (1850-1930)		
VI.	Hendrik de Vrachtman 1844-1905	X	Hillegonda Kok
	1. Jacob (1869-1948)		
	2. Levenloos		

3.	Pieter (1871-1945)		
4.	Jan (1873-1873)		
5.	Daniel (1873-1874)		
6.	Sijtje Maria (1875-1876)		
7.	Wilhelmina (1876-1876)		
		X	Maartje Dekker
8.	Daniel (1878-1966)		
9.	Hendrik (1880-1957)		
VII.	Daniel de Opzichter 1878-1966	X	Katrien de Wit
1	Johanna Maria (1902-1978)		
2	Johan Daniel (1903-1985)		
3	Daniel Hendrik (1912-1958)		
4	Anna Marie (1915-1915)		
5	Jacob (1917-1945)		
VIII.	Jacob de Bankman 1917-1945	X	Toos Surendonk
1.	Jacob (1917-1945)		
IX.	Jacob Veen de Arts 1945	X	Karin M Beukema
1.	Jasper Jacob Willem (1971-)		
2.	Marit Dorien (1973-)		
3.	Otlogetswe Kgosietsile (1974-)		
X.	Jasper JW de Politicus 1971	X	Yvonne de Baay

2. Inhoud

1.	Genealogie en Parenteel.....	6
3.	Inleiding	11
4.	Het spoor terug.....	13
5.	Het ontstaan van West-Friesland	17
6.	Jacob Sijmonsz, Hellingbaas in Monnickendam	23
7.	Jacob Sijmensz, een kinderrijke voorvader.....	28
	De nazaten van de kinderrijke Jacob Sijmensz	
8.	Sijmen Jacobsz Veen blijft in nevelen gehuld	32
	Sijmen Jacobsz Veen de Bootsman	
9.	Jacob Sijmensz Veen een achttiende-eeuwer.....	39
	De kinderen van Jacob Sijmensz Veen	
10.	Hendrik Jacobsz Veen de Ontvanger der Rijksbelastingen	46
	De kinderen van Hendrik Jacobsz Veen.....	
11.	Jacob Veen de Onderwijzer der Jeugd.....	62
	De kinderen van Jacob Veen de Onderwijzer	
	Jacob Veen de Soldaat, die sterft in het Pesthuis.....	
	Daniel Veen de Koopman	
12.	Hendrik Veen de Vrachtman	85
	Jacob Veen de Blauwverver	
	Pieter Veen de Gevangenenbewaarder	
	Daniel Veen de Hoofdopzichter	
	Hendrik Veen de Machinist	
13.	Daniel Veen de Hoofdopzichter van het Olympisch Stadion	103
	De kinderen van Daniel Veen	
	Daniel Hendrik de Gemeentearchitect spreekt met zijn moordenaar	
14.	Jacob Veen de Bankman overleeft de oorlog niet	118
15.	Epiloog.....	151
16.	Eindnoten	154

3. Inleiding

In 2023 publiceerde ik het verhaal van mijn grootvader Veen – *Het is Veen van het Stadion* – dat verhaalde over zijn leven als boerenknecht, marinier onder Van Heutsz in Atjeh, veldwachter in Beverwijk, maar vooral als hoofdopzichter van het Olympisch Stadion in Amsterdam. Maar ik had zoveel meer verhalen gevonden over zijn (en dus ook mijn) voorvaderen en daarmee verwante familieleden, dat ik besloot ook die verhalen op te tekenen.

Het wordt vooral een verhaal van mijn stamvaders in rechte lijn en dat zijn niet altijd de oudste zonen van de oudste zonen. En daarmee is meteen de beperking aangegeven. Het is het verhaal van een familie, niet van de familie. De familienaam Veen kom ik documenten vanaf de zestiende eeuw wel tegen, maar het is toch gebruikelijker een patroniem, de vadersnaam te gebruiken. Pas in de negentiende eeuw wordt de familienaam gebruikt. Mijn vader heette ook Jacob net als ik, en binnen de familie komen vooral Hendrik en Jacob in verschillende schrijfvormen meerdere keren voor. Om ze uit elkaar te houden, zal ik ze aanduiden met hun beroep als epitheton. Dus Jacob de Onderwijzer, Hendrik de Vrachtman, Jacob de Bankman, Hendrik de Ontvanger en zo voort.

De hoofdstukken zijn genummerd in volgorde van generatie. Er worden in sommige hoofdstukken ook familieleden gememoreerd over wie iets meer dan de gebruikelijke personalia zijn te vertellen.

De bronnen waarin ik de meeste informatie op deed waren de websites Wiewaswie, Open Archieven en Delpher.nl, zowel bij het zoeken naar personen als bij het inzien van notariële akten. Daarnaast vond ik websites met doop of trouwregisters, bijvoorbeeld uit Monnickendam. Algemene informatie komt, naast Wikipedia, uit bronnen die ik voor de leesbaarheid aan het eind van het boek vermeld. Van de gemelde feitelijkheden is een lijst met verwijzingen bij mij op te vragen.

Het boek begint met een genealogisch overzicht, waaraan hopelijk houvast valt te ontnemen om wegwijs te worden in de veelheid van identieke namen. De generatie nummering begint bij de oudst bekende stamvader in Romeinse cijfers, terwijl ik voor de parenteel nummering (hun kinderen) Arabische cijfers gebruik.

Boekdrukkunst. Eén stem kan velen vangen; zo beperken ze duizend pagina's. (Philips Galle, ca.1589-ca.1593, Musée Carnavalet, Histoire de Paris)

4. Het spoor terug

De hoofdlijn van de generaties Veen begint in het heden met mij, Jacob Veen de Arts (1945). Ik zal enkel als chroniqueur aanwezig zijn, die helpt het spoor terug in een tijdlijn te zetten. Mijn vrouw is Karin Beukema (1946). Mijn kinderen Jasper Jacob Willem (1971). Marit Dorien (1973) en pleegdochter Otlogetswe Kgosietsile (1974) komen in het verhaal niet voor. Zij moeten hun eigen geschiedenis nog verder ontwikkelen.

Mijn vader is Jacob Veen de Bankman, die leeft van maart 1917 tot januari 1945; hij is al overleden als ik word geboren. En hoewel hij de Veen is die direct vóór mij heeft geleefd, ken ik weinig verhalen of anekdotes. Ik weet zijn geboortedatum en -plaats, 3 maart 1917 in een woontoren van het oude Stadion te Amsterdam. Hij sterft als tewerkgestelde in Duitsland aan het eind van de Tweede Wereldoorlog op 5 januari 1945 in een Duits ziekenhuis aan roodvonk. Hij trouwt met mijn moeder Antonia Margaretha Surendonk in 1942. (Hoofdstuk 12).

Mijn grootvader Daniel Veen wordt geboren in 1878 in Hoogkarspel en leeft tot 1966. Over hem kan ik verhalen vertellen, die ik van hem heb gehoord of zelf heb meegemaakt. Zijn leven is geboekstaafd in het door mij geschreven *'Het is Veen van het Stadion'*. Hij was marinier en vocht aan het eind van de negentiende eeuw onder Van Heutsz op Atjeh, waar hij zijn leven lang trots op was. Maar bekend wordt hij als hoofdopzichter van het (Olympisch) Stadion van 1914 tot 1945. Heel Amsterdam kende zijn stentorstem. Hij trouwt met Catharina de Wit. Zij krijgen vijf kinderen. (Hoofdstuk 11).

Daniel vertelde wel eens over zijn vader, Hendrik Veen de Vrachtman, die leefde van 1844 tot 1905. Zijn levensloop wordt vermeld in het gelijknamige hoofdstuk. Hij wordt Hein genoemd. Het is gebruikelijk dat doopnamen in een verkorte versie worden gebruikt. Jacob wordt dan Jaap, Daniel wordt Daan en Hendrik wordt Hein. Dat is in meerdere landen het geval. Ik ken het ook uit het Russisch, waar bijvoorbeeld Alexander voor intimi verandert in Sasha. Over Hein, die het grootste deel van zijn leven als vrachtrijder werkt en daarnaast bijverdient als koopman, is wel informatie te vinden. Hij is geboren in Scharwoude en verhuist naar Hoogkarspel, waar hij eerst met Hiltje

Kok en na haar overlijden met Maartje Dekker trouwt. Hij krijgt veel kinderen, maar de meesten sterven jong. Met Maartje krijgt hij twee zoons, waarvan mijn grootvader Daniel de oudste is. (Hoofdstuk 10).

De vader van Hein en dus de grootvader van mijn grootvader, is Jacob de Onderwijzer. Deze leeft betrekkelijk kort, van 1804 tot 1854, en wordt maar 49 jaar. Jacob wordt weduwnaar van Stijntje Roos en trouwt opnieuw met Sijtje Maria van Veen. Hij is 'onderwijzer der jeugd', maar dat is niet een betrekking waarvan een gezin makkelijk kan leven. Dus is hij ook ontvanger van belastingen, net als zijn vader en schoonvader. Hij wordt geboren in Zuidschermmer, dat opgaat in de gemeente Akersloot en verhuist later naar Scharwoude. Ondanks zijn betrekkelijk korte leven krijgt hij 11 kinderen, velen sterven echter jong. (Hoofdstuk 9).

Hendrik Jacobsz de Ontvanger is de vader van Jacob de Onderwijzer. Hij is de overgrootvader van mijn grootvader Daniel Veen en is daarmee de zevende generatie die aan mij voorafgaat. Hendrik over wie ik uitgebreide informatie heb, leeft van 1765 tot 1836. Hij wordt in Monnickendam geboren, begint als onderwijzer in Zuidschermmer en werkt daarnaast als Ontvanger van de Rijksbelastingen. Hij trouwt met Geertje Hutman. Zij krijgen twee kinderen. Tot hem zijn de verwijzingen in de archieven zo duidelijk, dat ik er zeker van ben dat hij mijn voorvader is. (Hoofdstuk 8).

Gaan we verder terug in de tijd dan wordt het wat minder zeker. Omdat mensen in die tijd maar moeilijk van woonplaats veranderen ligt het voor de hand om verder zoeken naar voorouders in Monnickendam te beginnen. Het voortdurend afwisselende gebruik van dezelfde voornamen en patroniemen bemoeilijkt het zoeken, maar ik vind dat de vader van Hendrik Jacobsz de in 1725 geboren Jacob Sijmons is. Hij trouwt met Trijntje Brands en krijgt met haar zes kinderen. (Hoofdstuk 7).

De vader van deze Jacob uit 1725 moet als voornaam Sijmon hebben, dat laat het patroniem zien. Na een moeizame zoektocht stuit ik op Sijmon Jacobsz (Veen) die op 18 maart 1688 in Monnickendam gedoopt wordt. Hij trouwt met Trijntje Claes. Ik heb maar één kind kunnen vinden. (Hoofdstuk 6).

Sijmon Jacobsz uit 1688 heeft als ouders Jacob Sijmensz en Trijntje Dircks; beiden zijn rond 1650 geboren. Verwarrend is het wel, als de namen Jacob en Sijmon afwisselend als vader en zoon opduiken en vervolgens ook nog drie generaties met een Trijntje trouwen. Het is zeer aannemelijk dat in voorgaande eeuwen mijn voorvaderen ook in of rond Monnickendam wonen. Je verplaatsen in een waterrijk gebied is niet eenvoudig. (Hoofdstuk 5).

Er is een vermelding in 1561 van een hellingbaas in Monnickendam die Jacob Sijmonsz heet en een helling Op de Haven 192 bezit.ⁱ Het is niet onmogelijk dat dit de vroegste voorvader is die ik heb gevonden. Hij moet rond 1535 geboren zijn. (Hoofdstuk 4).

Er zit zeker 115 jaar tussen Jacob de Hellingbaas en Jacob van Trijntje Dircks. Dat kunnen drie of vier generaties zijn. Verder genealogisch onderzoek moet uitwijzen of de hellingbaas wel familie is, maar de combinatie van de naam, patroniem en woonplaats suggereert verwantschap. Ik begin mijn verhaal bij de hellingbaas uit 1535, hoe speculatief dat ook is.

De familie Veen woont in de 17^e en 18^e eeuw in Monnickendam, onderdeel van Waterland, maar verhuist geleidelijk iets meer noordelijk, waardoor hun verhaal zich vooral afspeelt in West-Friesland. Uit de verhalen van mijn grootvader heb ik altijd zijn trots gevoeld om een Westfries te zijn. Wat maakt de regio dan zo bijzonder? Twee aspecten spelen vooral een rol.

Het landschap, waarin men woont bepaalt in grote mate de wijze waarop men leeft en in zijn levensbehoeften voorziet. En de bestuursvorm bepaalt hoe men zijn eigen autonomie dan wel afhankelijkheid beleeft.

Daarom begin ik met een korte beschrijving van de veranderingen die in de Rijn-Maas delta plaats vonden en de gevolgen die dat had voor mensen die voor 1500 in het gebied woonden dat later West-Friesland is gaan heten (Hoofdstuk 3). Veranderende maatschappelijke en sociale situaties in later eeuwen zullen in samenhang met de familiegeschiedenis worden behandeld..

Boeren jaarfeest, 16^e eeuw. (Koperets Daniel Höpfer).